

Any XVIII

Barcelona 26 Octubre de 1905

57

Lo fret va venint depressa,
 de traydor, sense fer pressa,
 y ella no 'l tem molt ni poch,
 porque pe 'ls seus ulls, foch vessa,
 y te al cor brasas de foch:

DE DIJOURS A DIJOURS

LA caritat, no es de cap modo una distribució de la riquesa, perquè no s'hi remunera cap servey. Malgrat aquesta veritat... qu' es com un temple, la caritat ocupa un lloch molt important á l' economia social.

Lo sentit purament económic de la caritat, consisteix en no tenir cap dels caràcters de las distribucions econòmicas.

No prové de las necessitats de la divisió del treball; no dona lloch á cap bescambi, ni té mida, de riquesa que 's passa de má en má.

No 's pot invocar 'l dret de propietat fonamentat sobre 'l treball, ni al ferla... ni al rebre-la; lo que vol dir, que baix lo punt de vista económic, no més pot ser considerada com una càrrega pesada, aclaparadora.

Es per' aixó que las religions, la posan com una virtut.

Els sociólechs, la tenen per una càrrega del ciutadà, sens compensacions; més indispensable de tota necessitat, en comptats cassos.

Un treballador quin ab son feble jornal, manté pare y mare vells ó bé malalts... compleix un acte de caritat.

Deixém estar ara, si es ó no es un deute; volém dir que quan aixís ho fa, soporta un càrrech, del que no 'l pot indemnizar 'l salari que cobra per son esfors personal al treballar.

Fora de bades que demanés un augment de jornal per consideració á n' aquesta càrrega voluntariosa, pe 'l seu bon cor... no li donarían, ni se li podria donar, sens pertorbar l' equilibri de la distribució de la riquesa general.

No cal pas fersen d' ilusions; lo que convé, es disminuir-la tot quan poguém, respectant sempre 'l que demana caritat per necessitat imperiosa...

Lo que cal... es que 's guanyi tothom la vida, prou bé, per mantenirs' ell y 'ls necessitosos que sían á son entorn...

¡Convé que 'l poble trovi feynas ben pagadas, guardant relació 'ls jornals ab lo preu dels menjars y cosas de la vida!

¡Aixó demana 'l nostre poble catalá; de caritat ni 'n demana, ni 'n vol... li repugna 'l rebre-la!

Be prou qu' ho enteném.

Hi han molts esperits petits, espantadissos, mesquins, que trovan ab las obras de caritat, un medi per atrapar la gloria del cel, ¡que bona falta 'ls fa! y l' agraument dels homes á la terra, que 'l necessitan també de ferm.

Aquets son 'ls més caritatius.

Mes s' olvidan, aquets esperits malaltissos, que 'l primer manament, es voler ants de tot, lo bé d' aquells qu' assisteixen, prescindint d' egoismes de tota mena,

¡qu' es 'l que no saben fer!.. perque 'n desconeixen 'l precepte social y religiosament, donchs de fets, 'l contrarian.

La caritat quan es ben compresa, tendeix á disminuir las ocasions de que 's produheixi la seva necessitat, primer pera deslliurar 'l desgraciat que l' ha de rebre, del doble mal de necessitar-la y d' haver de rebre-la sa dignitat demanant-la y segón per' aliviar á la societat de soportar aquesta càrrega feixuga.

Altre consideració, es que la pobresa engendra miseria... com l' engendra també la caritat mal entesa; la caritat de sagristias y de la gent beyata, que si dona un aglá... es per fer *donar* un roure.

Tot pobre, á l' estat de treballar, socorregut, es un *competidor* perillós pe 'l treballador no socorregut, quin salari fa rebair moltes vegadas á més del *minimum* necessari per l' existencia... l' lentsantlo també per conseqüencias, més ó menys aviat, á la caritat pública ó bé privada per poguer viurer.

Quan arriba á establirs' com institució, 'l socorrer 'ls treballadors válits pren lloch la caritat, dins dels elements constitutius del salari, per alterar la tassa dels jornals d' un modo permanent.

Aquest resultat es estat ben comprovat, com ho diu J. Stuart Mill, per las indagacions que van precedir la reforma de l' any 1834 á l' Inglaterra.

La caritat pública, quan agafa lley de naturalesa *legal*... quan s' estableix d' un modo oficial, sol produhir conseqüencias ben contrarias als fins que 's proposa...

Desinteressa als quins la reben, del cuidado de provehir per sas mans las sevas necessitats y relaxa, en son esprit com en sos hàbits, 'l poderós y necessari recort de la responsabilitat personal.

Lo qui viu de caritats, vé á ser com 'ls que cobran soldada de l' Estat, qu' es fan 'l pensament, de qu' alló que se 'ls dona, se 'ls deu... y no sols alló, sinó encara molt més, com passa ara á las terras levantinas.

Ja hem dit prou, pera caracteritzar la lley económica de la caritat, posant al manifest, lo perillós que son certas teorias... que 'ns volen venir á dir que la caritat, es un remey per la miseria.

No; jamay.

La caritat no ho es un remey; tan sols es un *paliatiu* momentani.

Ab aquest títol... ¡pero ab cap d' altre!.. 's pot recomenar l' atenció de tots 'ls que 's miran ab interés las qüestions socials.

Sols aquet títol, ja li basta.

Un *paliatiu*... un consol, no cura radicalment cap malaltia... es ben veritat.

Sols fá que 'l malalt no 's mori, per moments, apaiagant 'ls mals; en tot cas alivia y dona temps, per cercar remeys més fermes y positius...

Lo temps es d' un preu contable als casos apurats, com 'l present, donchs com diu Franklin, moralista d' un bon sentit meravellós: «lo temps, es la tela de la que se 'n fá la vida.»

La caritat, es per conseqüències, un mal indispensable, no sols privada, sinó públicament, fins sols 'l punt de mira econòmic... pero ants d' aplicarla, trovém del cas, las apuntacions sotmesas que portém fetas.

Mancan diners per' atendre 'ls serveys més capdals de l' Estat, de las Diputacions, dels Ajuntaments.

Per pagar 'ls deutes de mals governs y d' administracions pitjors mil voltas premsan las butxacas dels ciutadans... y se 'ls fa traure per la boca, la fel... y mentrestant qu' ens esplican *gotllas* per endressar als pressupostos de l' Estat, un *superabit* mentider, 'ls ministres recorren las Andalucías repartint milers de duros... y fan 'l *grande* per altres provincias, repartint caritats, que son *paliatius* pero no pas obren feynas y conreus, que son remeys.

Ben fet fan de no venir per aquí... que no 'n volém pas de *limosnas*...

Els nostres ciutadans s' aconsolan de pagar més, que 'ls altres d' Espanya; Catalunya, vol *socorrer* gustosa las altres provincias quan pateixen fam... mes, ¡també té dret a viurer!.

¡Si li quiten 'ls aliments!

CALIXTE PI Y XARAU

AMOR

A María Marrugat
dama de las més divinas
bella com las clavellinas
la del bell cos mes triat
entre las vilafranquinas.

Que trist que passa mon cor la vida!
Quina tristesa mon pobre cor!
qu' amor demana y tothom l' olvida
y ningú li dona un bri d' amor.
Ell prou sospira de nit y día;
ell prou que crida:—¡Vull estimar!—
pro las ninetas ab picardia
no li responen á son cridar.
Ell prou daría sa existencia
si es que trovava qui l' estimés.
fentne reviure reminiscencias
á qui més trendrívola l' aymés.
Pro las ninetas avuy no 'm volen
avuy desprecian el ver amor
no ouhent 'ls lays; no se condolen
sols tenen enveja y set al or

A una nineta va estimá un día
y ab alegría
com l' estimava!
y es que ell prou creya que també ella
tendre poncella
de cor l' aymava
y que sa imatge á l' ánima seva
gegant s' eleva
dintre son cor.
pro aquella ingrata tan sols sentía
per ell falsia
no son amor.

ella prou deya—ay ¡quant t' estimo!—
y no escatimo
ton dols afany.
pro per ma pensa va bé cercarmhi
apar trovarmhi lo desengany!
be prou va veurer qu' afany era
la gran fatlera
y enveja d' or.,
be prou va veurer que no sentía
la fantasia
del bell amor.

Desde llavoras mon cor fa vía
sense esperansa, trist en excés,
desde llavoras á cap nineta,
cansóns endressa de fantasia
la dolsa lira del suau poeta
que no pot enlayrarla ja més.

Que trist que passa mon cor la vida!
Quina tristesa mon pobre cor!
qu' amor demana y tothom l' olvida
y ningú li dona un bri d' amor

JOAQUIM NAVARRO

PLANYS D' AMOR

Com s' apaga lo brill d' una estrella
de la nit á la feble claror;
de ma ditxa las horas pasaren,
que ingrata fingires constancia y amor.

Passarán de bells temps las imatges
y ta estrella á lluhir tornarà,
la follia d' amor que 't tenia
oh dolça m' aymía may més tindré já.

Sols per tú jo vaig viurer un día
somniaut lo meu cor ab lo teu,
no trobí, no, jamay melangia
per que un cor volia gelat com la neu?

Per que nina ab frisansa m' aymares
amargantme ab un trist desengany?
Per que falsa ta fé tú 'm jurares
si havias de serne mon dol y mon plany.

Tas promesas y amor vas robarne
la ditxa 'm matares que resta un infern,
no 't bastá lo meu cor trossejarme
uninte ab los llassos d' amor sempitern?

Restan sols per calmar m' amargura,
molts jorns de tristesa, molts més de dolor,
en ma pensa 't contemplo perjura
y encar' jo t' estimo ab tot lo meu cor!

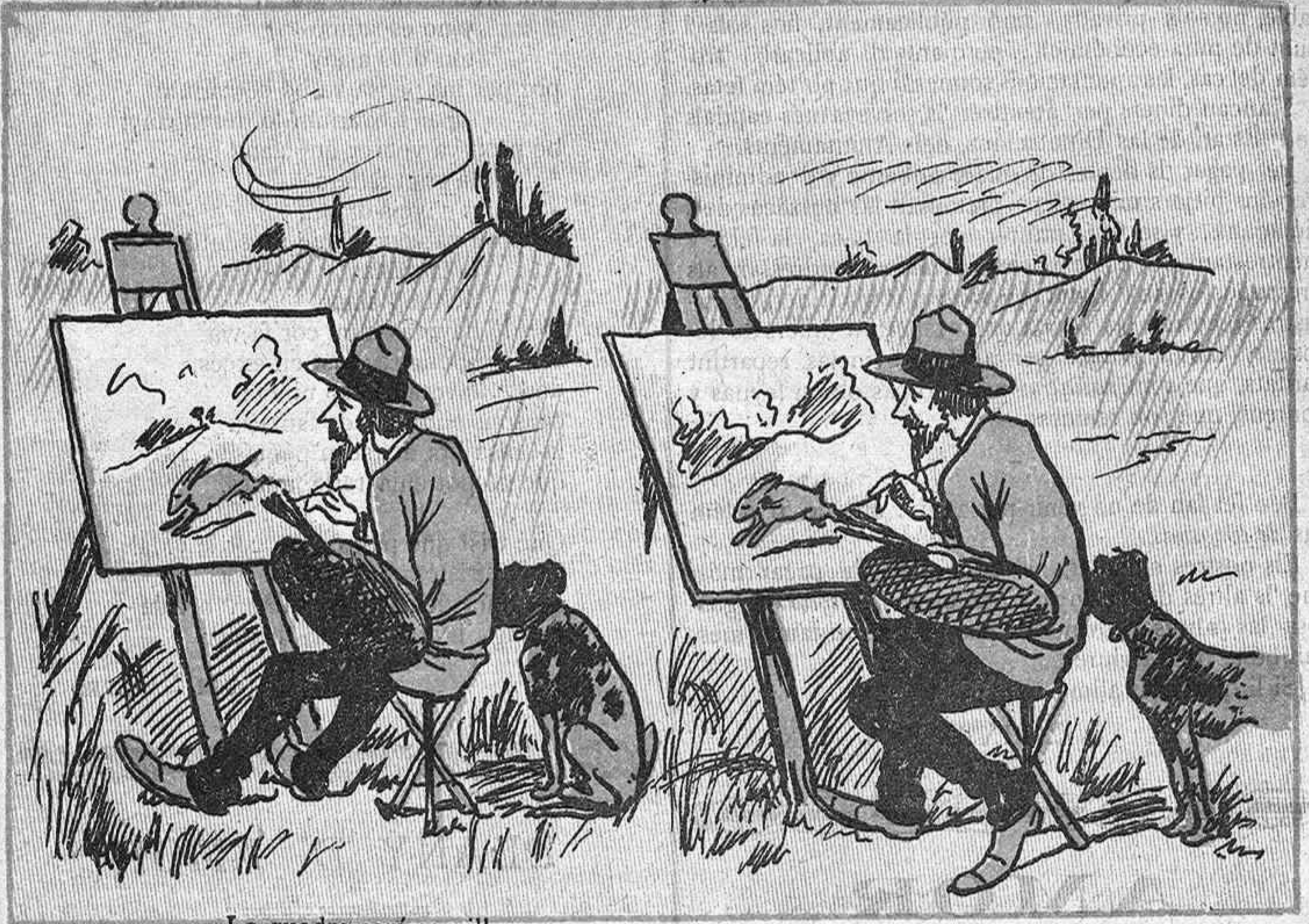
Passarán de bells temps las imatges
y ta estrella á lluhir tornarà,
la follia d' amor que 't tenia
oh dolça m' aymía, may més tindré já!

Malehida per sempre tu siguis...
mes... no... no... si no 't puch malehir...
si jo sempre he d' estar ahont tu estiguis...
si tot me don pena... si 'm sento morir...

ENRICH AYNÉ

Lo cunill

Lo quadro será senzill,
pero está molt bé 'l cunill.

No sé 'l que dirá la gent,
mes sembla que está corrent.

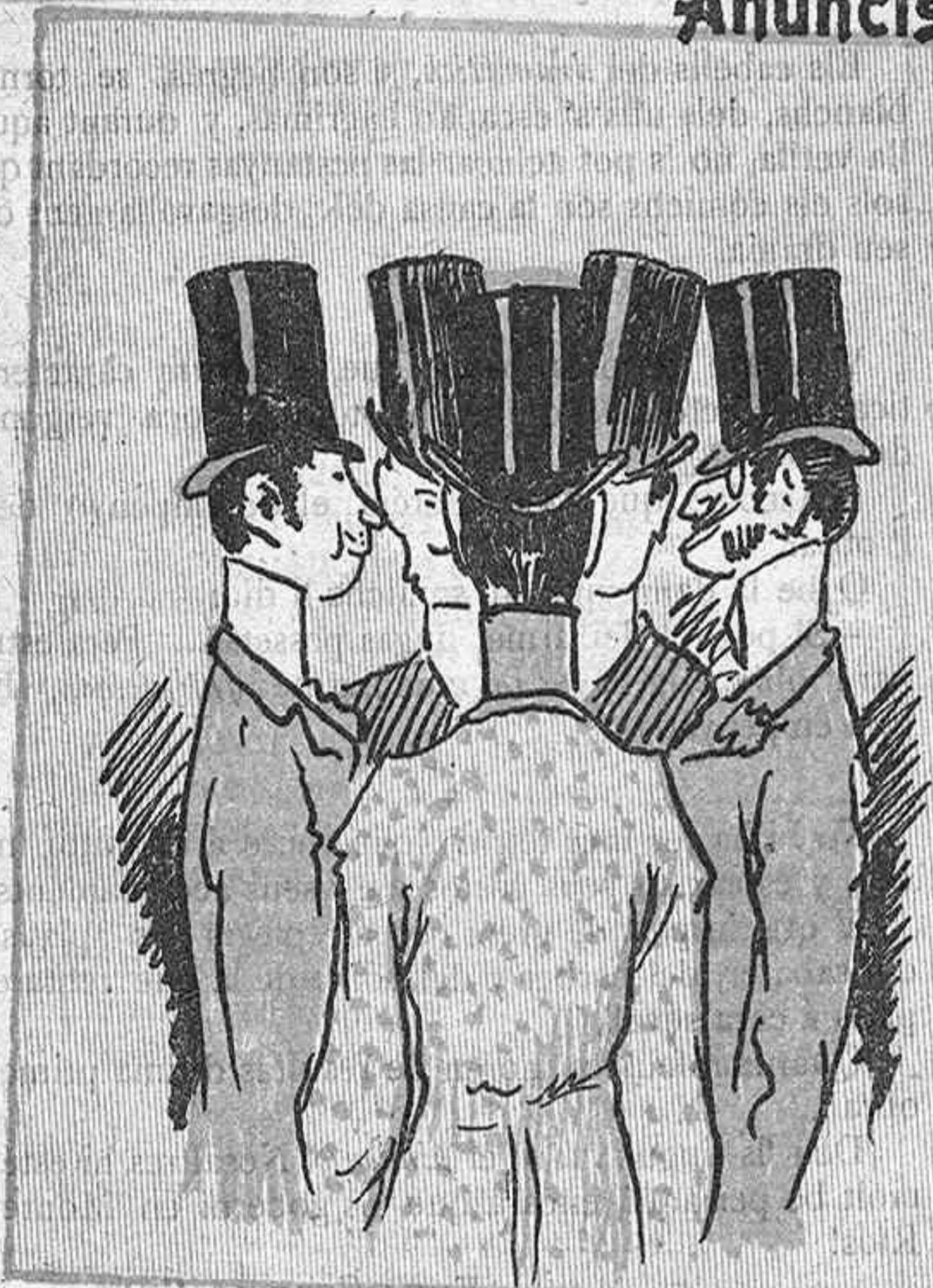

Si, vaja, es com natural,
m' ha sortit be l' animal!

Ja ho dich: está prodigiós,
perque fins l' empayta 'l gos.

Anuncis ilustrats

Joves, de costums senzillas,
se casarán ab pubillas.

S' ofereix una oficiala planxadora,
qu' es molt feynera y molt encantadora.

Per deu duros y la vida,
se lloga una amable dida.

Jove forsut com un ase,
durá 'ls llibres d' una casa.

LA PRIMERA OBRA

Impresions

No hi ha res més planyós, que veure á un autor á la vetlla del estreno de la seva primera obra.

Ni sossega, ni dorm, ni reposa; menja á esgarrapadas. somnia veurers al mitj de l'escena saludat per centenades de mans que aplaudeixen ab fogossitat y cridan ab tota veu: ¡L' autor! ¡L' autor!

S' ensaija la manera de saludar, els ademans qu' ha de fer per no caure en ridícol, de la manera que baixará el cap, demostrant l'humilitat mes gran que puga hipocritarse...

¡Creyeume qu' es tal com dich!

Y parlo per referencias.

L' autor, al fer son primer treball escénich, no pensa ab incorreccions, ni canviaments de forma; creu que sas mans han pulit una joia de valor incomparable, d' un cisellament ab conciencia.

¿Qu' el director li fa observacions? Creu que l' enganyan; ab tota la seva deria y per cap diner del mon, treuria un actor novell, una escena encare que resultés pesada, ab tal que 's digui lo qu' ell ha escrit.

Un autor nou, omple el teatro sol de coneguts y parents: hi convida al sabaté, á la planxadora, al amo, als companys de taller y fins al moro Musa, si pogués assistirhi.

A la vetlla del estreno, si contessin las pulsacions del seu cor, perdrian el compte. Mira ab esparverament de la manera que li han trascolocat l'escena, de la manera que vesteixen 'ls personatjes, si las cadiras en lloch d' esser de l' época de Carles II, las hi han posadas del temps de Carles Xapa.

¡Quinas angunias passa un pobre *escribidor* d' una nova obra!.

Tan aviat es al escenari com al saló d' espectacles pera mirar si la sala va omplintse.

Saluda al un y al altre, recorda perfectament los que li han promés anarhi y encara no hi son.

Mira 'l rellotje ab impaciencia.

Se n' entorna á l' escenari pera veure si la *dama* está bona ó encostipada com el ensaig del día avants.

Promet als actors fer un regalo si l' obra te acceptació...

*
**

S' aixeca el teló...

Algú qu' altre s' equivoca.

La cara del autor se transforma de quatre maneres, es á dir, en tristesa, ab pena y ab desespero.

¡Surt un personatge avants d' hora, per culpa del según *apunte!*

¡Si 'n díu de renechs y disbarats, el pobre autor dramátich!

Malaheix desde Adán, fins al escolá que aguantava el salpasé el día que 'l van batejar.

¡Quin desengany més crudel, si baixa el teló y el públich pica per compromís y no crida al autor!.

¡Oh!.. Alashoras l' autor dona la culpa als actors encare que aquestos hagin fet miracles perr sortir vencedors d' una *lata*.

Els cabells del *dramátich*, si son negres, se tornan blanchs, dels ulls s' escapan llágrimas, y durant aquella vetlla, no 's pot aclucar las pestanyas recordant que sols els cómichs son la causa del desgavallament del seu drama.

*
**

Y encare després passa que, ab barra característica, dels actors, li diuhen ab tota la poca vergonya del mon.

— Ascolti; ¿que no celebrém el desempenyo de l' obra?

O be la dama que, ab somichs li díu:

— Si pogués deixarme dugas pessetas... Pera estrenar l' obra vaig haver de comprar-me *antijuelas*... Estich empenyada...

*
**

No hi ha res més tétrich, que veure á un autor novell, y espíar els seus gestos y els seus accionaments.

¡Y que 'n pert de greix per arreplegar els aplausos del sabater, del barber y del home de la que renta els plats á casa seva!.

¡Quants infelissos moren de resultas d' una primera obra!.

¡Deu 'ls tingui... á n' el *pináculo*. Nosaltres hi estém molt be per aquí, encara que 'ns governi en Montero Ríos!

EMILI GRAELLS CASTELLS

ESPERANTLA

Aixís me deya:—Quan lo sol decanti com desitjas, vindré.— Per fi resposta á n' els meus prechs venían á donarme, aquellas quatre lletras tremolosas, á mi enviadas y per mi esperadas, contant minuts com sigles, tantas voltas.

¡Alégrat, cor! La feixugant cadena dels teus dolors avuy la veurás rompre; las tenebras qu' ahi t' envolcallavan s' escaparán arreu com ténues boyras; l' esclat de la nova auba ja clareja. ¡Batega avuy, oh cor ab nova forsa!

¡Oh hermosa meva! L' hora ja ha arribada y es eix lo lloch, les auras ja discorran; la tebia calda que al mitjdia ofega deixa son lloch á la frescal atmósfera qn' en las flors buyda cistellets de perlas per gronxarse als embats de llurs aromas.

¡Oh vina, amor, regina de las gracias, més bella per mos ulls y més hermosa qu' una vetlla de Maig y un cel sens núvols; més pura que l' onada vaporosa d' ahont nasqué Venus quan los déus l' ungiren pera que rendís al voler seu als homes!

¡Oh vina, amor, y aguayta l' hermosura ab que la terra nostre amor enjoya! Dolces canturias de las aus serenas, aromas fortas d' esclatadas rosas, espléndits colors, auras llisquentas, per tu s' han fet tan sols. Arriva y gosan.

RAMÓN E. BASSEGODA

FANTÀSTICA

A mon apreciat y desconegut amic
ESTORER DE LA RONDA

La Iglesia era sombría y misteriosa,
trista com la nit, freda com lo gel,
imatje funeraria y tenebrosa
de un passat que enrogir va terra y cel.
Un estol de columnas gegantinas
alsadas com espectres colosals
guardavan d' aquell temple las ruinas
hostatje d' aus sinistras y brutals.
A cada pas pesadas llosas, duras,
cobrian los misteris dels fossars,
fossars que algunas negras esculpturas
vetllavan desde 'l cim de los altars.
De sobte, al contemplar ab amargura
aquell conjunt de sombras enfront meu
vejí apareixer mágica figura
que aixís me va parlar ab clara veu:
T' espanta lo que veus! ah! no m' admira;
rahó tens d' espantarte, es repugnant,
aquí es venenós l' ayre que 's respira,
es mort tot lo que veus al teu voltant.
Aquí del sol no hi entra la llum bella,
ni la brisa hi murmura ab dols anhel,
jamay s' hi ha vist lo rostre de una estrella,
jamay s' hi ha vist somriure un tros de cel.
Aquí jamay s' hi ha ohit lo cant dolcíssim
del festiu trovador, lo rossinyol,
jamay s' hi ha respirat l' alé puríssim
del mimós llesami ó 'l girasol.
Aquí regna la nit, la nit obscura,
ab son mantell de sombras y visions,
á cada pas traydora sepultura,
tenebras y tristor per tots cantons.

Fou aquí que uns butxins, humanas feras,
ministres de una falsa religió,
inventaren suplicis y fogueras
per ofuscar la llum del Creadó.
Fou aquí en eixos claustres cavernosos
qual aspecte fatal causa pavor,
que uns apóstols infames, crapulosos,
tacaren de uns fidels mil cops l' honor.
Fou aquí, que donzellas pudorosas
radiants de candidés y joventut,
atretas per sirenas maliciosas
perderen sos encants y sa virtut.
Fou aquí en eixas voltas malehidas
hont xisclan aus sinistras dia y nit,
que madrastras y esposas embrutidas
trahiren á sos fills y á son marit.
Fou aquí en eixos antres misteriosos
que jamay han sigut temples de Deu,
hont sectaris fanátichs, criminosos,
condempnaren Servet y Galileu.
Fou aquí hont en pro del fanatisme
y en nom d' un Deu d' amor y pietat
reblaren los grillóns del despotisme
y fermaren al jou la humanitat.
Mes no 't causin pahor; que per fortuna
sent obras del passat las que tu veus,
minadas ja pe 'l temps que una á una
en runas las fa caure á n' als seus peus.
En runas que més tart, en jorns de gloria,
transformará y dará vida al Progrés;
las obras del passat son de la historia
no tornarán may més!

Va fondrers la visió, deixant tras d' ella
un rastre lluminós, que poch durá;
s' ohí 'l xiscle feréstech d' una aucella
y altre cop silenció tot va quedá...

EMILI REIMBAU PLANAS

L' automòvil de la vida

L' automòvil de la vida
ab son taf, taf, ràpit, breu
no més que un sol cop se para
de Vilafranca á Manlleu.

Quan era joveneta
d' uns quinze abrils florits
lo meu promés me duya
al café moltas nits.

De díes al teatro
solíam també anar
si 's dava una obra nova
digna de contemplar.

També 'ls balls freqüentavam
de barri y de cap d' any
y resopons hi feyam
remullats ab xampany.

Alló sí, que era vida,
(pagant el meu promés)...
adéu bistechs y truytas
que ja no us veuré més.

Després si que vivía
á Vilafranca jo,
pro aixís que vam casarnos...
¡nova decoració!

Casats, vinga maynada
comprém calsats, vestits;
paguém modista, sastre,
fem educá 'ls petits.

Cinch duros per la casa,
vint més per lo menjar,
deu més per carbó y oli
pa blanch y vi cristiá.

Al cap del mes las sobras
del bras van ab lo seu
y ab ellas no 'm puch beure
encar que vulguí un ou.

Qué s' han fet los teatros
¡oh, balls hont heu anat!
¡bistechs, xampany y truytas
per mí s' han eclipsat!

Jo sí que puch ben dirne
qu' un cop he estat casada,
he alsat el domicili
per viurer á Igualada.

Més tart ab la vellesa,
varen minvá 'ls jornals
tant que per ferné frenta
al temps ab pòchs caudals
tinguerem d' empenyantse
las joyas, els vestits,
alguns coberts de plata
y 'ls abrigalls dels llits.

Després ja no parlavam
de balls ni de cafés,
de xampany, ni de truytas,
de res d' aixó, de res.

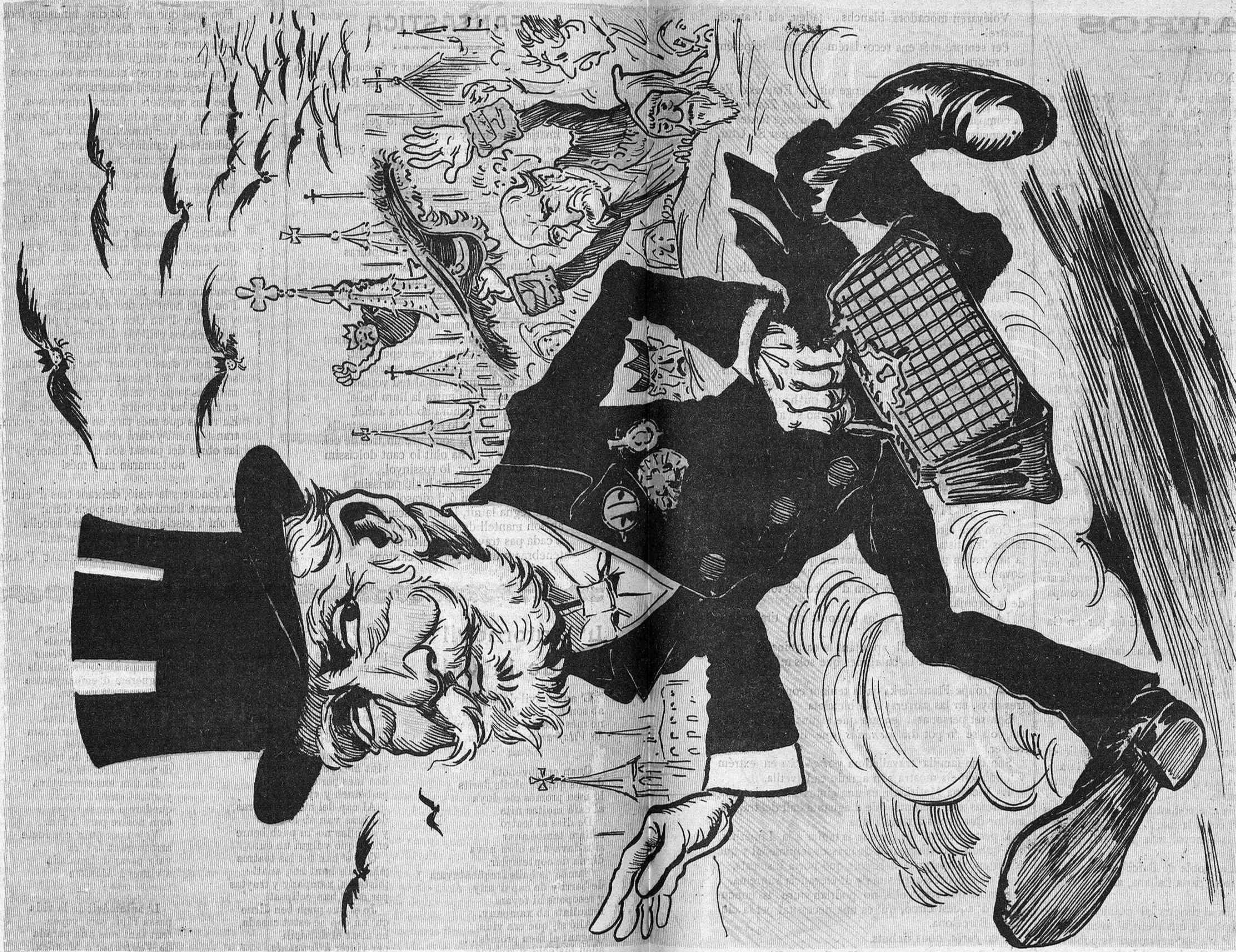
La fam ens empaytava
y anant enmatllevant
quedarem sense robas
com nostre pare Adán.

Vejeu per quin conducte
arrossegant la creu
vaig pasar d' Igualada
á viurer á Manlleu

L' automòvil de la vida
passa ràpit com veyeu,
fent tant sols una parada
de Vilafranca á Manlleu.

S. BRUGUÉS

Ab el recort dols d' un poble
que ab Fransa s' identifica,
s' en endurà el President
impressions que mortifcan.

TEATROS

NOVETATS

Tots 'ls vots de qualitat que hi han á Barcelona en materia d' art, son á favor de 'n Ferruccio Garavaglia.

Els vots populars se 'ls guanyará quan ell vulga; no més li cal popularizar els espectacles, apropiantlos pe 'l poble á la taquilla; es qüestió del preu.

Ell s' ho porta á la butxaca; aixó es un dir... quan s' ho proposi en Garavaglia, tothom l' anirá á veurer; tothom el llohará.

S' erran els que volen comparar l' art d' en Garavaglia, ab el dels seus predecessors en Zacconi, en Novelli, ni qué 'ns arivesim á n' en Rossi ó be en Salvini, ¡no!.. l' art de cadascú, es ben seu.

Tots hi cayém; pero no 's pot; no s' ha de comparar.

Il trionfo es un cap d' ala del teatro italiá modern, autor en Bracco, que 'ns ha fet coneixer en Garavaglia ab tot son naturalisme veritable, corprenedor, d' aquell que con mou las ánimas... y espanta públichs timorats en excés.

Resurreccione de 'n León Tolstoi, se 'ns emporta desde las infectas presóns de Russia, fins las fredas estepas de Siberia, ahont va á parar l' home virtuós, qui prés dels remordiments per una hora de bojería... apóstol de redempció, no para fins redimir de l' esclavitut del vici, la dona que ha llensat dins el rapté d' una passió al fanch del vici...

Aquí hem de dir que na Gemma Farina, s' ha espicat com una artista de las bonas; aquell acte según, es ben fet de debó.

Ara d' en Garavaglia, podém dir: que tot es espontani, sens preparació vista; sens mácula qu' entorboleixi 'l conjunt de l' estimable companyia que governa.

L' obra de Sudermann *La fine di Sodoma*, va ser representada per en Garavaglia y tota sa companyia ab grans detalls en la nit del despido de la companyia.

Lo monólech de la borratxera, sigué fet per en Garavaglia de modo magistral.

En l' últim acte, volá en las alas fantasiosas del autor, y arrivá á la sublimitat.

La mort de 'n Wely 'l pintor, devant la visió de la tendra noya que s' ha ofegat al riu per son amor... aquella trencadissa del cavallet ab qui s' ajéu abressat com un símbol, es d' un art de la millor mena, d' aquell que con mou.

Cau la tela del prosceni y 'l públich dret, delirant, frenéticament picá de mans, llohant á ne 'n Garavaglia y á tota la companyia que 's presentá arrengrada á rebre l' homenatge.

Parlá en Garavaglia... eloquentment, com ell sap ferho, perque porta 'l cor á la ma.

Diu que necessita la benevolencia del públich... y tothom cridá: No.

Mostrá agraument al poble de Barcelona.

Sas paraulas... sa dolsa parla italiana, arrivá als fons dels cors.

Li espurnaren 'ls ulls al dirgirs al públich... molts espectadors tenían també 'ls ulls plens d' aygua...

¡Oh dols poder de l' art, qu' agermana 'ls pobles!

Fou una abressada de Catalunya é Italia.

Voleyaren mocadors blanchs... ¡adeu, ets l' amich nostre!

Per sempre més ens recordarém de tu... ¡esperém ton retorn!

Are pera dissapte y diumenge nit, la Empresa Estrada prepara *D. Juan Tenorio* y *El nuevo Tenorio* per la companyia del Sr. Piera y pera diumenge tarde ab lo concurs de la tiple Sta. Blanchard y tenor Sr. Utor, anuncia *Marina* y *Bohemios*.

Preveyém tres plens.

CATALUNYA (ELDORADO)

No 's pot dir que bada, l' empresa d' aquesta casa, al examinar la companyia d' aquest any.

Pot be posarse al costat de las de més fama de Madrid.

Lo gros públich, prou ha dat resposta, ananhi de gom á gom.

Las primeras obras representadas, no han sigut certament l' interés de la novetat; mes han tingut el d' una correcta interpretació.

La bona ma, per tot s' hi trova... fins als petits detalls.

Ara *El alma del pueblo* de 'n López Silva y Fernandez Saw y de 'n Chapí, quins no han fet més que altres vegadas, pero que no 's pot dir qu' hagin ficat els peus á la galleda... mes que l' obra no s' aguanti tota l' anyada al cartell.

La part literaria, es ben be millor que la musical.

Y 'ls artistas fan 'ls possibles per no espatllarhi res.

Pera dissapte s' anuncia altre estreno y es *¡L' estocada de la tarde!*

TIVOLI.—CIRCO EQUÈSTRE

Com que estém tan mal acostumats y son tan notables 'ls artistas que venen á debutar en aquest circo, ja no trovém paraulas per alabar els que 's presentan novament.

Pero aquesta setmana hem d' escorrer tot lo such de la taronja.

La Clotilde Alegria se 'ns ha sortit una tiradora de salón.

Allá hont posa l' ull apuntant la carabina, ja 's pot ben dir que coloca la bala; mes que sols mirant ja pot fer blanch.

La troupe Fransclerk, ja la teníam coneguda d' altres anys, en las carreras á la bicicleta.

Son set personas... encara que algunas de tan petites, sols se 'n pot dir *monadas* que donan gust de veurer.

Son una familia treballadora y *simpática* en extrém y 'l públich els mostra son agrado cada vetlla.

La Victoria Madrigali, es una gimnasta esculptural, de formas exuberants, que s' aguanta dalt del trapeci, mellor que molts á terra plana.

Y per' acabar d' engrescar, ja tením á la Lopezina, que lluheix una dislocació de brassos fenomenal y que es res en comparansa dels cors que porta dislocats.

Es una xicota guapíssima y d' elegancia suprema.

Sembla que sens' ella, no podrian viure 'ls concurrents d' aquest circo, qu' es una necessitat per la ciutat de Barcelona.

Y en *porta*, nous debuts.

UN COMICH RETIRAT.

Cosas

—¡Redeu! ¿Perqué m' heu agafat? Aquest any no podré menjar las castanyas á gust.

—¡Castanyas, ray! Quan no 'ns vegin t' en donaré unas quantas, que 'm sembla que quedarás satisfet.

—¡Ay, Munda, ja surten las coronas, y nosaltres tan vellets!..

—¡Calla tanoca! Total tu en tens 75, y jo 80.

Los xulos d' ahir y avuy

En los temps de D. Ramón,
tot paraulas ensucradas;
ara poch enrahonar
y las fan malbé á patadas.

Antigament 'ls reys, sols tenian urch de grandesas y pensaments enlayrats quan se comunicavan ab sos vassalls... que no era pas gayre sovint.

Ara s' ha girat la garba.

L' emperador d' Alemanya, aquesta lley de Nerón modern que sap de tot... y tot ho remena, va dir á las noyas d' un poble per ahont passava, que van sortir á portarli toyas de flors;

—Mon concell, senyoretas... es qu' heu d' apendrer ben be de guisar, porque d' aquest modo, fareu la felicitat dels marits, quan vos caséu.

Ja veu tothom com el ditxo no podia serne més casolá.

En Guillerme II ja ho va dir: primer que res, la panxa.

¡Viscan els panxistas!

Per tot s' hi trova la ma de la Providencia.

La noticia qu' avants hem transcrit, d' interés com tot quan te tendencias d' honorar els subirans de la terra... ¡que 'ls respectém molt! ens ha portat á escriurer las ratllas qu' ara venen:

Las donas d' Alemanya tenen trassa y fins ho comptan ab orgull, per fern, vintivuit menas diferentas de sopas, pe 'l bon aliment dels seus fills.

Son las més estimadas las de tocino, la de salsitxas y la de vi, que diuhen qu' es la que manté tan ferma y vigorosa, la rassa dels alemanys.

Aquí á l' Espanya de plats nacionals, no n' aném pas malament.

Lo que 'ns falta sobre tot als pobres, son aliments pera guisarlos.

Pero per cuynar be... Catalunya, Mallorca y Valencia... ¡mes no 'ns deixém las Vascongadas!

En tocant al punt de las sopas, tenim la de peix, la d' arrós y fins la sopa d' all, quan son servidas ab ous debatus.

L' estofat, lo flicandó y 'ls *rellenos* de la terra, ja 's poden ben presentar per tot arreu y no 's menjan pas á las taulas francesas.

Lo bacallá á la vizcaina, surt á las taulas de més bona fama; es un menjar exquisit.

Ara 'ls japonesos que son la gent de moda, han adaptat per la seva cuyna nacional... ¡may ho dirían!

La paella valenciana.

Y per postres... l' orxata de xufias gelada.

Una de las més bellas curiositats d' Europa, es el *Museu secret* de Nápoli, ahont s' hi guardan totas las antigietats de Pompeya y d' Herculano, recaptadas fins las escavacions més modernas.

¡Son exemplars preciosos els que s' hi veuhen!

S' hi reflectan els misteris de las costums romanas, dins del sensualisme de la seva mitologia.

Las llicencias del temps de l' antigor, els bronzes, estatuas, pinturas y esmalts d' aquells temps, evocan l' anyorament d' aquellas civilisacions, tan artísticament lliures,

París, Viena, Berlín... las modernas ciutats, del sensualisme mes novell ab tots sos jochs nous, son pá y mél, en comparansa de la refinada voluptuositat de las matronas de Roma.

Aquest *musseu* de Nápoli... es xich; pero hi han la *mar* de cosas bonas.

Tots 'ls representants del *poder centralista* tant 'ls forasters, com 'ls de casa, pateixen dels mateixos mals.

¡Com que 'ls ve la tara de naixensa!

Ara l' arcalde ha volgut reglamentar la *corporació* dels serenos de la ciutat.

Mes al ferho s' ha atribuit funcions que no eran pas servas... ¡y aixó qui ho diu es en Borrell y Sol, ab l' assentiment de la comissió de Governació!

L' arcalde pot fer 'ls nomenaments d' empleyats qu' usan arma, ab la lley á la ma; pero la reglamentació, es cosa de la *corporació* que representa la ciutat; no pas de l' arcalde, que no més fa funcions de president.

Lo que passa ab els serenos, també passa ab els consums.

L' arcaidia pot traurer y posar *buots* dels que gastan arma... mes 'l personal administratiu es de competencia de tot l' Ajuntament.

¡Tot lo qu' ens dimana de Madrit, porta l' *ordeno y mando*, escrit al front!

Aquí no som duenyos de fer res, pe 'ls nostres comptes

Els membres del *Sacre-Col-legit* dels Cardenals de Roma, s' han gratat las butxacas.

Molts diaris italians, prodigan alabansas, per las quantiosas caritats qu' han fet, per socorrer las victimas dels terremotos de la Calabria.

Els cardenals italians, han donat sumas que 's poden comptar entre las 1000 y 20.000 liras, segons la quantia de la seva caixa.

Hi han cardenals extrangers, que també han enviat almoynas.

Lo bisbe de Mileto, ha rebut un *cheque* de 10.000 franchs de part de l' arxe-bisbe de París, cardenal Richard.

Mes 'l que fan notar, es: que cap cardenal espanyol ha donat *céntims* per apaibagar la miseria dels pobres damnificats... ni menos del cardenal-bisbe de Barcelona...

No 'n duptan del seu esperit caritatiu, pero aquí, la caritat ben ordenada, comensa per un mateix.

Aquí tenen hora *per rebre*... l' hora del donar. encara no la sap ningú.

Lo govern d' Italia y per ell son ministre de correus y telégrafos senyor Morelli-Gualtierotti, está estudiant d' acort ab 'ls governs de Fransa, Austria é Inglaterra, un projecte per reduhir 'l 50 per cent 'l preu de tassa pe 'ls telégramas de la prempsa... reducció qu' está vigent en tots los demés paissos civilisats, porque la prempsa es una necessitat social, avuy en día.

Sols 'l govern de Madrit, está adormit.

Ni se n' ha enrecordat, ni se 'n preocupa d' aixó.

Sembla qu' aquí... 'l fart, no 's recorda per res del qu' está en dejú.

El día 14 d' aquest mes d' Octubre... será una data memorable pe 'ls aymants de la humanitat, pe 'ls homes de bon cor y d' enlayrats sentiments.

Sian com vullgan las condicions; tingan rahó 'ls uns ó bé la tinguin 'ls altres, la guerra, es la més grossa taca de l' humanitat.

May hi haurán rahóns prou fermas, perque 'ls homes que son tots germans, vingan de la rassa que vingan... 's matin els uns als altres, sens coneixers', ni menes odiars... sols per servilisme bestial.

Donchs el dia 14 d' Octubre de l' any 1905, s' ha firmat pe 'l Czar de las Russias, la pau ab l' imperi del Japó, ¡que no 'n costa poca de sang... de llágrimas... de desdixas... de vidas!

¡Alabém sempre la pau dels homes!

Y votém perque quan alguns tirans 's tinguin de barallar, ho fassin ells ab ells, pero no inquietin 'ls pobles.

Si aquets fossin prou *avispat*s... no hi voldrian anar á la guerra.

✱

La premsa d' Inglaterra, com 'ls elements oficials del gran imperi de la mar .. ja no celebren 'l dia 21 d' Octubre l' anyada de la batalla naval de Trafalgar.

Aquesta retrata no s' ha fet certament per' honorar l' Espanya... sinó per consideracions al govern de la República Francesa.

Lo fet es cert, més si no 's celebra á Londres, la desfeta de las esquadras Francesa y Espanyola á Trafalgar, honorant ab banquetes, mitings y discursos la mort heroica de son almirall en Nelson, que tenen per una gran figura de l' historia... y ho es, per' haber deturat l' embestida marinera del primer Napoleón.

La rada de Trafalgar, sembla un desert.

Dalt d' enlayrat promontori, s' aixeca avuy en dia una farola quina llum veuhen molt de lluny, allá d' allá, 'ls navegants.

Els moros li van dar 'l nom de *Fraj-alghar* que vol dir, promontori de la caverna, per tenir una bauma fonda, la roca que l' aguanta, feta pe 'l llepar seguit de las onadas de la mar.

Lo poeta Velarde, va inspirars en aquesta fondalada, per un de sos més bells cants.

En Ruiz Luna, va trovar en aquest tros de mar sempre brau, l' inspiració per pintar son quadro *Trafalgar*...

Pe 'ls espanyols, la desfeta de *Trafalgar* va ser honrosa, perque 's va provar la valentia personal dels nostres mariners, comandats per en Gravina, en Churruca, y Galiano...

Si 'ls espanyols van morir' cara al enemich, l' almirall francès en Villeneuve, tatxat de cobart per Napoleón... va tenir de suicidars' poch temps després, per sern' causant de la desfeta, sa temeritat, en volguér aguantar un puesto que li anava á pendrer son emperador... per inepte.

En Thiers diu en sa historia del Consulat y del Imperi, que 'ls barcos espanyols no valian res y no servian per combatir; més fa justicia á la valentia dels espanyols ..

Alguns volen suposar que 'l gran historiador francès, s' erra en tal punt; nosaltres per experiencias, creyém que 'ls mals de la marina 'ns venen ja de molt lluny... y qu' en Thiers te molta rahó.

✱

Ara ja son historias vellas... y ningú fa esments dels temps antichs.

Aquellas ranquias, contra 'ls *gabaxos* ja 'ns han passat.

Las guardavan encara 'ls nostres avis; avuy sols privan ls ideals de germanó y de llibertat.

Per aixó Madrid s' engarlanda... per festejar 'l president de la República Francesa, que 's reb ab abressadas, pe 'l representant de la vella monarquia d' Espanya, que per la forsa de las circunstancias, més que per son voler cerca 'l puntal més ferm, que 'n troba á l' Europa.

Si aixó no es un gran triomph per l' idea Republicana...

no sabém pas qu' ha de succehir per mostrar la virtualitat d' una forma de govern.

Pochs anys fa... dels nostres recorts; un president de Republica, s' hauria mal vist per la noblesa espanyola, que no pogué soportar un príncep de la casa de Saboya, per lliberal..

Y avuy en dia, als comensaments del sigle XX... la *linajuda* monarquia de Castella, fa brasset ab lo president de la República Francesa pe 'ls carrers de Madrid...

¡Que visca!

LA GRAN CASTANYA

LA del Xapó á Russia, guerrejant y la de Russia al Japó ab lo tractat de pau

han sigut, sens cap engany,
las grans castanyas del any.

Es dir; sens cap engany, es mentida, perque l' engany va anar á mitjas, lo qual significa que va ser doble.

El *cuco* de 'n White y 'l tant-se m' en-dona de 'n Komura han resultat ser la personificació de l' autocracia y de la nipoocracia (explendidesa) delegadas en dos simbolismes: la rassa que acaba y la rassa que comensa.

Y aixó hauria d' havernos deixat grochs, vermells y blaus.

Per més, que... ja 'ns hi deixarán prou.

Aqueixos fills del Sol
que tot fent lo mussol,
tot fent tant mala ganya
te clavan... la castanya.

Perque ¡vamos! La castanyada terrible que váren clavárloshi 'ls japonesos als russos, per partida doble...ment sensible, material y moral, valia la torna dels panellets que, en forma d' articles, els hi hán regalat 'ls japonesos.

No 's pot matar tot lo qu' es gras.

Y qui sab si 'n Komura (que á casa seva 'l coneixen) y 'n White (que 'l germá del seu pare li era *onclu*); y 'n White y 'n Komura, váren fer l' ali-oli negat, y váren clavar la gran castanya al imperi dels abrichs llarchs (russos) y al Mikado, clavant, de passo, 'l gran *miko* á la política internacional qu' es la primera castanyera del mon civilisat.

Calentas y grossas eran las castanyas, vull dir, las noticias que todas las premsas (fins las del vi) veuran á 5 céntims... 'l diari, durant l' espantosa guerra rus-japonesa; y torradas y cremadas y tot eran las castanyas ¡que dich! las gazetillas y articles telegráfichs que 'ns encolomavan aqueixa moda nova dels rotatius de nit, ab motiu del *conveni pacífich* rus-japonés, que, després de volguer fer sempre llum en las qüestions extrangeras, ens deixan sempre á las foscas.

De tots modos, que consti: ens han donat una gran castanya aquest any aqueixos dos Imperis; y are que tenim al damunt á Tots Sants, commemorém la castanyada mútua rus-japonesa enviantlos

á Russia y á l' Orient
un moniato calent.

PEPET DEL CARRIL

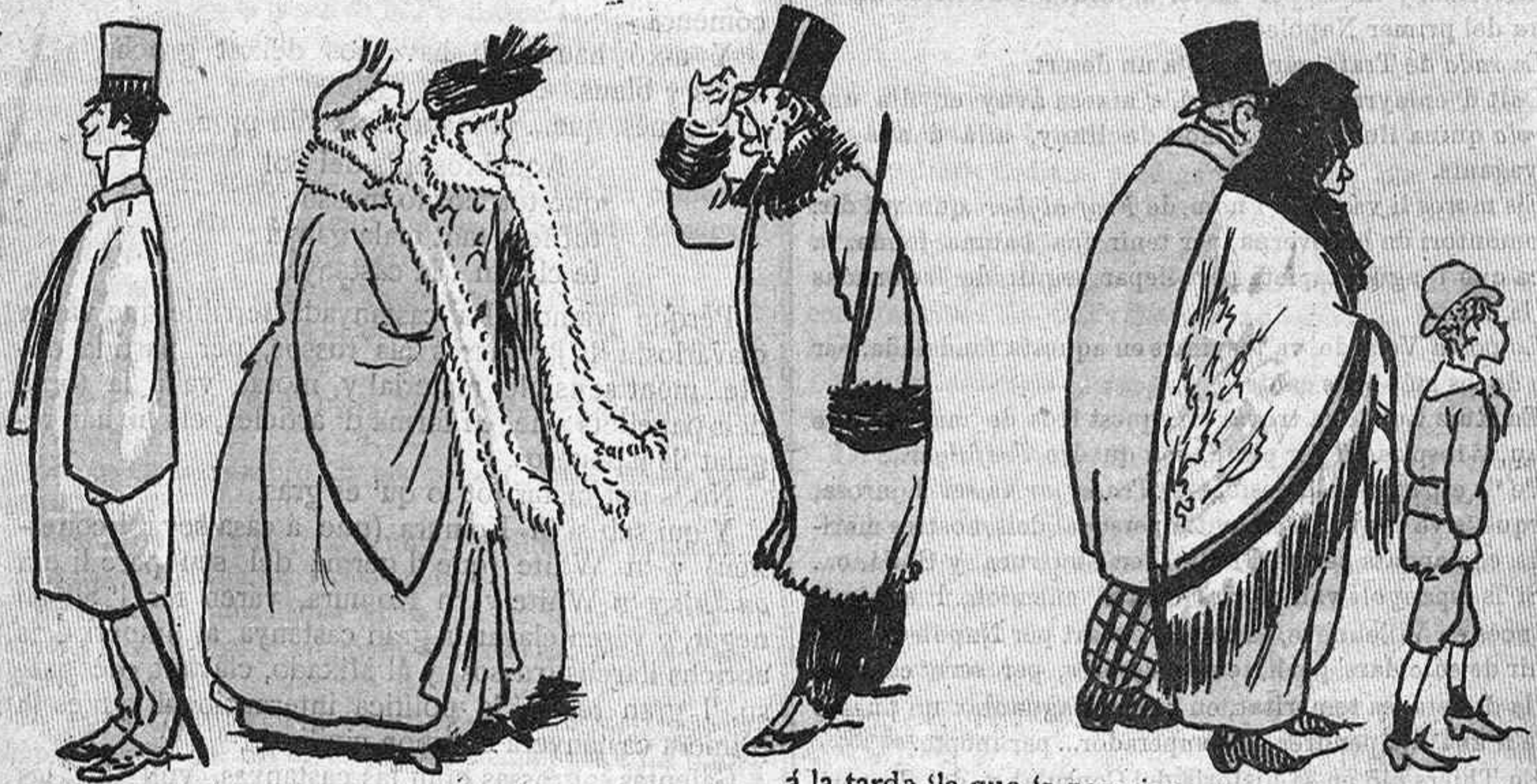
Litografia Barcelonesa. — Sant Ramón, 6

Lo que veurá Mr. Loubet á Madrid

De bon matí algúns gallegos,
quatre *golfos* y cessants,

á la tarde 'ls que 's passejan,
tan cursis com elegants.

Y á la nit guras, drapayres,
borratxos... y molts *aymants*.